

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 100/05-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť T., Z., zastúpenej advokátom Mgr. M. U., Z., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 63 Cb 216/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 63 Cb 216/96 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 63 Cb 216/96 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietáhov.

3. T. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Banská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. marca 2005 doručená s'ťažnosť T. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 63 Cb 216/96.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 100/05-12 zo 6. apríla 2005 s'ťažnosť s'ťažovateľky prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Na základe výzvy ústavného súdu z 2. mája 2005 predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k prijatej s'ťažnosti sp. zn. Spr 4027/05 zo 16. mája 2005 k priebehu konania uviedla:

„- dňa 25. 09. 1996 podal žalobca Š., proti odporcovi I., návrh o zaplatenie 16.854,- Sk s prísl., ktorý bol pridelený na vybavenie a rozhodnutie zákonnému sudcovi JUDr. Ing. J. G.

- dňa 07. 11. 1997 súd vytýčil termín pojednávania na deň 18. 11. 1997, ktoré bolo odročené na deň 16. 12. 1997

- *pojednávane zo dňa 16. 12. 1997 súd odročil na neurčito s tým, že nakoľko sa vrátila od termínu nedoručená zásielka odporcu, súd bude zisťovať jeho pobyt a zároveň bude robiť dotaz na Okresné riaditeľstvo PZ SR*
- *posledná úprava bola doručená súdu 19. 01. 1998*
- *dňa 22. 02. 1999 súd robil dotaz na Š. v B. ako aj na Prezídium PZ SR B. – obidve odpovede boli doručené súdu 08. 03. 1999*
- *dňa 02. 06. 1999 súd vytýčil termín pojednávania na deň 30. 06. 1999, ktoré bolo odročené na neurčito (od odporcu sa vrátila nedoručená zásielka) s tým, že súd bude robiť ďalšie dotazy na S. B., Prezídium PZ B. a Centrálnu evidenciu obyvateľstva B.*
- *dňa 27. 7. 1999 bola súdu doručená posledná odpoveď*
- *dňa 15. 03. 2002 súd robil dotaz na Š. B., ako aj zisťoval pobyt J. B. a R. O.*
- *posledná správa bola doručená súdu 03. 04. 2002*
- *podľa rozvrhu práce tunajšiemu súdu bol spis dňa 03. 01. 2005 pridelený na vybavenie a rozhodnutie sudcovi JUDr. P.*

Pokiaľ sa týka aktuálneho stavu konania, vo veci súd vytýčil termín pojednávania na deň 18. 05. 2005.“

V závere vyjadrenia okresný súd uviedol, že „Nejedná sa o skutkovú a právnu zložitosť sporu, zbytočné priesťahy v konaní sú spôsobené tunajším súdom“.

Obdobné procesné úkony, ktoré uviedla predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu sp. zn. 63 Cb 216/96.

Ústavný súd navyše zistil, že 5. septembra 1997 právny zástupca žalobcu doručil okresnému súdu doplnenie žaloby a upresnenie petitu.

Ústavnému súdu bolo 3. júna 2005 doručené stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky, v ktorom okrem iného uviedol: „K vyjadreniu predsedníčky Okresného súdu

v B. zo dňa 16. 5. 2005 sa nevyjadrujeme, pretože jej konštatovanie v závere vyjadrenia podporuje naše tvrdenia uvedené v sťažnosti zo dňa 14. 3. 2005.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 63 Cb 216/96 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povaha veci) a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 63 Cb 216/96 podľa označených kritérií dospel k týmto záverom:

1. V posudzovanom prípade je predmetom konania nárok na zaplatenie peňažnej sumy s príslušenstvom. Zo spisu okresného súdu zatiaľ nevyplýva, na základe akého právneho titulu si sťažovateľka uplatňuje svoj nárok a všeobecný súd sa touto skutočnosťou ani nezaoberal. Z konkrétnych okolností daného prípadu vyplýva, že okresný súd k zabezpečeniu dôkazových prostriedkov, resp. k samotnému dokazovaniu a k s tým

spojenému právnemu posúdeniu skutkového stavu nevyhnutnému pre rozhodnutie v merite veci vôbec nepristúpil (s výnimkou pojednávania 30. júna 1999, na ktorom vypočul právneho zástupcu sťažovateľky a jedného svedka). Prípadná skutková alebo právna zložitosť veci preto nemohla mať v tomto prípade vplyv na vznik zbytočných prietáhov v konaní a v spojitosti s tým aj na možné porušenie práv sťažovateľky.

2. Správanie sťažovateľky je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným prietahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky konania pred okresným súdom, toto bolo počas doterajšej doby jeho konania aktívne a súčinnosť, v rokoch 1999 a 2002 žiadala okresný súd, aby jej oznámil stav konania vo veci, a v roku 2005 podala aj sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní. Je síce pravdou, že svoju žalobu dopĺňovala (upresňovala petit) v roku 1997, ale z hľadiska hodnotenia podľa uvedeného kritéria možno vysloviť záver, že sťažovateľka svojim konaním neprispela k zdĺhavosti súdneho konania. Okresný súd vo svojom vyjadrení ani nemal námietky ohľadne správania sťažovateľky.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd posudzoval existenciu zbytočných prietáhov v označenom konaní, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť

pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Z postupu okresného súdu vyplýva, že po začatí konania bol nečinný viac ako 13 mesiacov (od 25. septembra 1996, keď sťažovateľka podala žalobu, do 7. novembra 1997, keď určil termín pojednávania na 18. november 1997). Ďalšia jeho nečinnosť bola zistená od 19. januára 1998, keď mu bolo doručené vyjadrenie Okresného riaditeľstva Policajného zboru B., do 22. februára 1999, keď opätovne zisťoval prostredníctvom Prezídia Policajného zboru v B. (predtým 29. decembra 1997 prostredníctvom Okresného veliteľstva Policajného zboru B.), komu bol pridelený „*občiansky preukaz...*“ (nečinnosť viac ako 13 mesiacov). Napokon aj dobu od júla 1999, keď bolo doručené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľky k žalobe, do 7. marca 2005, keď určil termín pojednávania na 18. máj 2005 (nečinnosť viac ako 67 mesiacov), treba považovať za obdobie nečinnosti okresného súdu, počas ktorej boli robené len jednoduché úkony (výzva okresného súdu z 15. marca 2002 na zisťovanie pobytu žalovaného adresovaná Centrálnej evidencii pobytu obyvateľov Slovenskej republiky B., resp. opakovaná žiadosť adresovaná Š. B., či v roku 1993 bola vlastníkom «*,vozidla...*“ »).

Výsledkom nesprávnej činnosti okresného súdu v tomto období, ktorá v okolnostiach prípadu spôsobila vznik zbytočných prietáhov v konaní, bolo i to, že aj keď žalovaný predvolanie na pojednávanie a žalobu za účelom vyjadrenia prevzal 6. decembra 1997 osobne na adrese B. (pozri doklad nachádzajúci sa v spise na č. 1. 23), okresný súd napriek tomu pojednávanie konané 16. decembra 1997 odročil na neurčito z dôvodu neprítomnosti žalovaného s konštatovaním, že u žalovaného nebolo vykázané doručenie, hoci boli splnené podmienky na postup okresného súdu vyplývajúci z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (uloženie poriadkového opatrenia podľa § 53 OSP alebo predvedenie žalovaného podľa ustanovenia § 52 OSP).

Ústavný súd pripomína (vychádzajúc zo svojej judikatúry, napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 148/03), že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu

(všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol.

Aj predsedníčka všeobecného súdu vo svojom vyjadrení priznala, že zbytočné priet'ahy v konaní boli spôsobené okresným súdom.

Aj napriek tomu, že od začatia konania v predmetnej veci uplynula doba viac ako ôsmich rokov, okresný súd dosiaľ vypočul iba zástupcu s'ťažovateľky a jedného svedka a iné dôkazy potrebné pre rozhodnutie v merite veci nevykonal.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 63 Cb 216/96 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ústavný súd v súlade so svojim rozhodnutím o porušení základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 63 Cb 216/96 konal bez zbytočných priet'ahov, aj keď o to s'ťažovateľka nežiadala.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní

primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo žiadosti sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia a zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu a zistený stav, v akom sa konanie v súčasnosti nachádza, podľa konštantnej judikatúry (IV. ÚS 92/05) ústavný súd pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia a pri určovaní jeho výšky prihliada i na povahu veci a predmet sporu, na základe čoho považoval ústavný súd priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd nepriznal sťažovateľke právo na úhradu trov tohto konania, hoci mala úspech v konaní, pretože právny zástupca sťažovateľky trovy konania pred ústavným súdom neuplatnil a nevyčíslil.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2005